

V řízení o žalobě na zaplacení pojišťovací premie 37 Kč 35 h vznesl žalovaný mezitimní návrh na určení, že pojišťovací smlouva není po právu a ocenil zájem na sporu 400 Kč. Procesní soud první stolice týmž rozsudkem jednak uznal ohledně nároku na zaplacení 37 Kč 35 h podle žaloby, jednak zamítl mezitimní určovací návrh. O dovolací soud odvolání ve věci samé odmítl, vyhověl mu však co do výroku o mezitimním určovacím návrhu a uznal právem, že pojišťovací smlouva není po právu.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání žalovaného.

Důvody:

Dovolání směřuje proti oné části rozsudku druhé stolice, pokud odvolání žalovaného co do hlavního výroku bylo zamítnuto správně odmítnuto a proti výroku o útratách. V prvním směru rozhodl odvolací soud ve smyslu Šu 473 c. ř. s. usnesením a měl býti tudíž proti tomuto usnesení podle Šu 519 čís. 1 c. ř. s. podán rekurs, nikoli dovolání. Totéž platí o výroku o útratách, který jest jen důsledkem odmítnutí odvolání. Sluší proto dovolání přes jeho nesprávné pojmenování pokládati za rekurs, který však není odůvodněn. Při roku dne 11. dubna 1922 podal zástupce žalovaného — nikoli žalobcův, jak se v dovolání tvrdí — mezitimní návrh na zjištění právního poměru podle Šu 236 a 259 odstavec druhý c. ř. s. a ocenil zájem na sporu 400 Kč. Toto ocenění může se samozřejmě vztahovati jen na spor o návrhu na zjištění právního poměru, nikoli na spor o zaplacení 37 Kč 36 h s přísl., poněvadž ocenění sporu při pohledávkách peněžitých jest nepřipustno, jak vyplývá z Šu 56 odstavec druhý j. n. Následkem toho zůstal spor o zaplacení 37 Kč 35 h s přísl. sporem bagatelním a soud první stolice rozhodl správně odděleně o nároku na zaplacení peněžité částky a o návrhu na zjištění právního poměru. Výrok o zaplacení 37 Kč 35 h s přísl. mohl býti tudíž brán v odpor jen z důvodu Šu 477 čís. 1—7 c. ř. s. Poněvadž žalovaný žádného z těchto důvodů v odvolání neuplatňoval, bylo odvolání co do této části rozsudku první stolice soudem odvolacím právem odmítnuto. Jest sice pravda, že tím povstala anomalie v tom smyslu, že žalovaný jest odsouzen zaplatiti žalující pojišťovací společnosti pojišťovací premii, ač je zároveň pravoplatně zjištěno, že pojišťovací smlouva není po právu. Žalovaný, jenž návrh na zjištění tohoto právního poměru podal, měl zároveň ve smyslu Šu 236 c. ř. s. navrhnouti, aby o existenci právního poměru bylo rozhodnuto mezitimním rozsudkem ve smyslu Šu 393 c. ř. s. Odděleným jednáním o tomto návrhu bylo by se shora zmíněné anomalii předešlo. Avšak tím, že soud rozhodl o obou nárocích současně, nestal se rozsudek zmatečným, poněvadž § 236 c. ř. s. současné rozhodnutí o obou nárocích v jednom rozsudku připouští.

Čís. 2601.

Kdo zakoupil těžbu dřeva na stojato, jest povinen hraditi příspěvek k fondu umělých hnojiv (zákon ze dne 22. prosince 1920, čís. 683 sb. z. a n.) a moučnou dávku (opatření Stálého výboru ze dne 25. srpna 1920, čís. 494 sb. z. a n.).

(Rozh. ze dne 8. května 1923, Rv II 513/22.)

Žalobce prodal žalované bance na stojato dřevo svého velkostatku. V roce 1921 bral žalobce z celkové lesní těžby 3.160 m³, žalovaná pak 7.692 m³. Když bylo žalobci v roce 1921 předepsáno 29.240 Kč 10 h jako náhrada příspěvků umělých hnojiv a 16.115 Kč 27 h moučné dávky, domáhal se, zaplativ obojí, na žalované, by mu nahradila v poměru k vytěženému dříví na onu dávku 20.726 Kč, na tuto pak 13.706 Kč 20 h. Procesní soud první stolice v onom směru žalobě vyhověl, v tomto směru ji zamítl. Důvody: Podle zákona ze dne 22. prosince 1920 čís. 683 sb. z. a n. jest majitel lesní půdy oprávněn přesunouti příspěvek k fondu pro umělá hnojiva, jenom dle výměry lesní půdy předepsaný, na uživatele půdy. Za takové se pokládají i ti, jimž před 1. lednem 1920 bylo prodáno dřevo na stojatě nebo pronajata lesní těžba. Toto ustanovení zákona hodí se i na žalovanou banku, a ona to také uznává. Jest však spor o to, z které plochy může vlastník žádati náhradu na skutečném uživateli, pokud se týče na tom, jemuž lesní těžbu pronajal. Banka stojí na tom stanovisku, že toliko z oné plochy, které skutečně užívala úplně promýcením, kdežto, že nemusí platiti příspěvku onoho z té plochy, které užívala jenom z části tím, že tam kácela jenom jednotlivé ji poukázané stromky. Na opačném stanovisku stojí žalobce, který dovozuje, že veškeren skutečný užitek lesní byl žalované přenechán a že on toliko těžil t. zv. mezitěžením (*Zwischen-nutzung*), získaným tím, že les za jeho vzrůstu pročistil a proklestil. Soud sdílí názor žalobcův a správnost jeho vyplývá i z dějin vzniku dotyčného ustanovení zákona. V původní vládní osnově zákona bylo zamýšleno, by dávka ve prospěch fondu pro umělá hnojiva vybírala se ze skutečného výtěžku lesa, z ceny prodaného dříví. Není sice známo a nelze z uveřejněných materiálů zákona zjistiti, proč bylo upuštěno od vybírání dávky z ceny dřeva prodaného a skutečně docíleného užitku a nahrazeno toto ustanovení (tato zásada) ustanovením o placení příspěvku podle výměry lesní plochy, ale plyne to očividně, že se tak stalo asi z toho důvodu, že by nebylo možno bezpečně tuto dávku ze skutečného výtěžku předepsati vůbec, že by k tomu bylo potřebí ohromných výdajů správních, velkého zatížení aparátu úředního a že z toho důvodu asi volil se ten způsob, aby se dávka předepisovala podle výměry lesní plochy, ježto se tím přibližně aspoň výtěžek této půdy určuje. Z toho právě, že původní hledisko i v novém znění proráží se ustanovením, že vlastník může přesunouti dávku na skutečného uživatele a zejména na toho, kdo od něho koupil dřevo na stojatě, plyne, že přece jen základem, podle něhož se měla dávka vybírat, byl výtěžek lesní půdy a že měl dávku nésti ten, kdo skutečně výtěžek ten bral. Nerozhoduje tedy dle těchto hledisek skutečné užívání určité výměry úplným promýcením, nýbrž slova užívání použito spíše k označení toho, kdo užitek lesní skutečně bere, a má nésti dávky jen ten, kdo sklízí, a, je-li uživatelů více, odpovídá rozvržení dávky dle uvedených zásad ten způsob, by se dávka rozvrhla dle poměru braného užitku a nikoliv dle plochy úplně promýcené. Při tomto způsobu rozvrhu dávky nedocílilo by se účelu, který zákon sleduje, by postižen byl dávkou skutečný užitek. Jest tedy dávku v projednávaném případě rozdělit mezi vlastníka žalobce a žalovanou uživatelku (těžitelku) dle poměru, v jakém užitek lesní obě-

ma případl. Z výpovědi svědka K-a a znalce na základě lesních knih velkostatku vyplývá, že vlastník vyzískal těžením roku 1921 3160 metrů dřeva, žalovaná pak 7.692 m, úhrnem 10.852 metrů. Celkový příspěvek na umělá hnojiva činí 29.240 Kč 10 h. Vezme-li se poměr 7692 m, těžených žalovanou, ku celkové těžbě 10852 metrů, vyplývá z toho na žalovanou k úhrnnému příspěvku pro fond na umělá hnojiva 20.726 Kč. Tuto částku jest žalovaná povinna žalobci nahraditi, ježto ji za ni zaplatil (§ 1042 obč. zák., § 10 cit. zák.). Námitka žalované banky, že na ni připadají toliko $\frac{2}{3}$ této dávky, ježto ona měla dřevo odkliditi do 1. září 1921, jest nemístná. Pro povinnost, kdo má platiti dávku, nerozhoduje smluvní ustanovení, do kdy dřevo má býti odklizeno. Zákon sám sice neustanovuje, zda vyměřuje se dávka z výtěžku dle roku kalendářního či dle roku hospodářského. Avšak v lesním hospodářství a v hospodářství vůbec nelze vyměřiti užitek podle kalendářního roku a bylo by nehorázností, by se zákonodárci vkládal úmysl, že zamýšlel, aby se dávka platila podle toho, kdy se užitek zpeněžuje nebo kdy se užitek sklízí, a nikoliv podle toho, kdy se dle hospodářských pravidel užitek brátí má a bere. Nelze proto za správné považovati, by se lesní výtěžek jednoho těžebního období, tedy jednoho roku určoval dle kalendářního roku, nýbrž jest jej určiti dle hospodářského roku, který začíná pracemi podzimními, kdy se v lese s těžbou počíná, a končí se na jaře, kdy se s těžbou přestává a těžba skutečně se provádí v měsících zimních, kdy je dřevo vyspělé, míza neproudí a docílí se tedy dřeva daleko cennějšího, než kdyby se kácelo v létě. Jest proto brátí za užitek roku 1921 ono dřevo, které bylo od početi lesní těžby v zimě 1920/21 až do jara roku 1921 vyzískáno, a nerozhoduje, do které doby skutečně dřevo mělo býti odvezeno z lesa. Kdyby se dávka měla počítati jenom z toho výtěžného dřeva, které bylo po novém roce 1921 vyrubáno v kalendářním roce, bylo by zcela nahodilým, kolik majitel nebo jiný uživatel by chtěl vyrubati před touto dobou nebo po ní, a zajisté nebylo v úmyslu zákonodárce, by dávku na takovéto zcela nahodilé okolnosti chtěl učiniti závislou, naopak za užitek lze pokládati při lese to, co dle lesního plánu vypadá na určitý hospodářský rok. Co se konečně týče námítky, že 13. června druhá část dávky za rok 1921 nebyla ještě splatná, odpadá tato námitka dle §u 406 c. ř. s., ježto splatnost zatím nastala.

Jinak se má věc, pokud se týče moučné dávky. Dle nařízení Stálého výboru ze dne 25. srpna 1920 (§ 6) je vlastník pozemku povinen zapraviti státu za účelem zlevnění mouky dávku, která činí dvojnásobný katastrální čistý výnos lesní půdy. Vlastník jest oprávněn přesunouti tuto dávku na skutečného uživatele půdy. Toto zákonné opatření však postrádá ustanovení, že by vlastník mohl přesunouti dávku na toho, komu prodal dřevo na stojato. Ten, kdo kupuje úrodu na stojato, ne užívá půdy a nemůže býti za uživatele půdy pokládán. To plyne ze srovnání opatření Stálého výboru se zákonem ze dne 22. prosince 1920, čís. 683 sb. z. a n. V tomto zákoně se výslovně rovnají uživatelům půdy, ti, kdo koupili úrodu na stojato, a sice dřevo, nebo koupili těžbu. Tohoto ustanovení § 6 nař. Stálého výboru nemá, a nelze proto zcela výjimečného ustanovení zákona ze dne 22. prosince 1920 použiti obdobně i pro přesun dávky moučné, zejména vzhledem k tomu, že dle zákona ze dne

17. března 1921, čís. 121 sb. z. a n. jest vlastníkům lesů možno od těch, jimž lesní těžbu zcizili i dříve před 1. lednem 1919, žádati příplatek při kupní ceně a při ustanovení tohoto příplatku má býti vzat zřetel i k vedlejším výdajům vlastnickým (ku výdajům kupitele). Může tedy vlastník, když žádá o příplatek, jako je tomu skutečně v tomto případě, kde žalobce žádá o takový příplatek také na žalované v řízení zahájeném u zdejšího soudu, žádati, by při určení příplatku toho soud vzal v úvahu, že moučnou dávku nésti má sám vlastník, a jest tedy soudci nespornému možno, by určil vyšší příplatek vzhledem k tomu, že vlastník tuto moučnou dávku skutečně zaplatil. Z toho duvodu nebylo možno žalobě o náhradu zaplacené částky moučné dávky, vypadající na výtěžek, braný žalovanou, vyhověti. O d v o l a c í s o u d nevyhověl odvolání žalované, odvolání žalobcovu však vyhověl a přiznal mu dalších 13.706 Kč 20 h. D ů v o d y: Co se týče odvolání žalované strany a jejích odvolacích důvodů, brojí jimi žalovaná banka proti tomu, že byla vzata za základ vyměření příspěvku žalované strany na umělá hnojiva celá plocha revírů L., B. a V. a nikoli jen plocha 20 ha 22 a 65 m², kterou žalovaná v roce 1920/1921 skutečně vymýtila. Žalovaná stojí na stanovisku, že byla uživatelkou jen této vymýcené plochy, a odvolává se v tom směru na druhý odstavec I. bodu smlouvy, dle něhož »je předmětem prodeje dříví na žalovanou pouze množství dříví, které připadne na plochy, v tom kterém roce od lesního úřadu ke kácení vykázané a zřetelně vytýčené.« Proto uznává žalovaná svou povinnost toliko k zaplacení 168 Kč 13 h, jež odpovídají ploše od ní v roce 1920 1921 vymýcené. Avšak toto stanovisko žalované banky není správné. Dle prováděcího nařízení k zákonu ze dne 22. prosince 1920 čís. 683 sb. z. a n. ze dne 9. února 1921 čís. 70 sb. z. a n. (čl. II., odst. 2, lit. b) jest rozuměti pozemky, užívanými od nájemců těžby dříví nebo kupitelů dřeva na stojatě, celou pozemkovou plochu, na kterou se smlouva o koupi dřeva nebo pronájmu těžby dříví vztahuje. V tomto případě neustanovuje tuto plochu, jak za to má žalovaná banka, odstavec druhý bod I. smlouvy, nýbrž ustanovení této plochy nalézá se v odstavci prvním zmíněného bodu smlouvy, kdež se praví, že předmětem prodeje (kupu) jest dříví na stojatě v revírech L., B., V. a různých jiných lesních odděleních se nalézajících a v lesním obmýtném plánu uvedené. Dle toho vztahovala se smlouva na pozemkové plochy jmenovaných revírů a nikoliv jen na plochy, které v nich byly v tom kterém roce vykáceny. Odstavec druhý bodu I. smlouvy má pouze ten smysl, že se ustanovuje způsob, jak se určí množství dříví, které žalované bance toho kterého roku dle smlouvy připadne. Žalovaná banka také tím, že vyrubala dříví na plochách vykázaných dle obmýtného plánu, skutečně brala užitek z celých shora jmenovaných revírů, neboť dříví z rubisek dle obmýtného plánu je pravým a hlavním dřevním užitek celého lesního oddělení.

Jiný užitek než těžba dříví dle zákona ze dne 22. prosince 1920, čís. 683 sb. z. a n. v úvahu nepřichází. Dle toho byla prvním soudem zcela správně vzata za základ vyměření příspěvku žalované banky na umělá hnojiva celá plocha shora jmenovaných revírů a nikoliv jen plocha v roce 1920—1921 vymýcených rubisek. Pokud žalovaná banka spatřuje nesprávné ocenění průvodů a nesprávné právní posouzení případu

v tom, že jí bylo uloženo zaplacení příspěvku na umělá hnojiva za celý rok, ačkoliv její právo ze smlouvy končilo dnem 31. srpna 1921, nelze ani k této výtce žalované přisvědčiti a stačí k vyvrácení stanoviska žalované, že jí mohl býti uložen nanejvýše příspěvek na umělá hnojiva za 8 měsíců, to jest za dobu od 1. ledna do 31. srpna 1921, poukázati na případné důvody prvního soudu. Lesní hospodářský rok nekryje se s rokem kalendářním (srovnej § 1 zákona ze dne 17. března 1921, čís. 121 sb. z. a n.), nýbrž začíná 1. říjnem předcházejícího a končí 30. zářím následujícího roku. Žalovaná těžíc z lesa od 1. října 1920 do 31. srpna 1921, vzala těžbu za celý rok, neboť v měsíci září se obvykle z lesa více netěží, t. j. dříví se nerubá. První soud zcela správně nevyhověl ani námitce předčasnosti žaloby ohledně splátky na umělá hnojiva, dospěvši teprve dne 1. července 1921. Ježto se tato částka stala splatnou ještě před vydáním rozsudku, nebylo po rozumu Šu 406 c. ř. s. závady, by nebyla žalovaná odsouzena též k zaplacení této splátky. Z uvedených důvodů bylo odvolání žalované zamítnouti. Naproti tomu bylo vyhověti žalobcovu odvolání ohledně moučné dávky. První soud má nesprávně za to, že, pokud jde o moučnou dávku, není kupitel dříví na stojatě skutečným uživatelem půdy, na kterého by majitel lesa byl podle Šu 6 (2) opatření Stálého výboru ze dne 25. srpna 1920, čís. 494 sb. z. a n. oprávněn moučnou dávku přesunouti. Opatření Stálého výboru neobsahuje ovšem ustanovení, koho jest rozuměti uživatelem půdy, výklad ten podává však zákon ze dne 22. prosince 1920, čís. 683 sb. z. a n. ohledně příspěvku na umělá hnojiva a není důvodu, proč tohoto výkladu nemělo býti použito též při moučné dávce. Naopak, protože opatření Stálého výboru o moučné dávce a zákon o příspěvku na umělá hnojiva mají též účel, totiž zjednání úhrady pro laciné zaopatření moukou (umělými hnojivy), protože pro obě tyto dávky jsou stanoveny tytéž zásady ohledně jejich rozvržení a vybírání, jest jediné správné, když při výkladu, koho jest rozuměti uživatelem půdy u lesů při moučné dávce, použije se, když opatření Stálého výboru ustanovení o tom nemá, ustanovení zákona o příspěvcích na umělá hnojiva. Nepřípustným by to snad bylo, kdyby opatření Stálého výboru bylo z pozdější doby, než zákon o příspěvcích na umělá hnojiva, neboť pak mohlo by se říci, že opatření Stálého výboru nepřijalo úmyslně dotýčného ustanovení zákona o příspěvcích na umělá hnojiva a že je použití toho ustanovení při moučné dávce vyloučeno. Zákon o příspěvcích na umělá hnojiva je však data pozdějšího. Proto na rozdíl od prvního soudu má odvolací soud za to, že i při moučné dávce jest uživatelem půdy rozuměti také kupitele dříví na stojatě.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání žalované banky.

D ů v o d y:

Dovolání, opírajícímu se jen o důvod nesprávného právního posouzení dle Šu 503 čís. 4 c. ř. s., nelze přiznati úspěchu. Pokus dovésti ze smlouvy ze dne 26. července 1918, že žalobce prodal veškeré dřevo již v roce 1918 za úhrnkovou cenu, že byl vlastně povinen dodat veškeré dřevo hned a že se proto ani zákon ze dne 22. prosince

1920, čís. 683 sb. z. a n., ani opatření Stálého výboru ze dne 25. srpna 1920, čís. 494 sb. z. a n., majíce na mysli jen výtěžky z lesa za rok 1921 a 1922, na tento prodej nevztahují, stroskotává na jasném znění smlouvy. Prodáno bylo dřevo, které dle hospodářského lesního plánu se mělo vykáceti ve třech revírech v letech 1918, 1919, 1920 a 1921, a kácení dřeva, připadajícího na rok 1921, nesmělo se státi již před tímto rokem. Žalobce prodal tedy žalované bance již předem výnos z lesa za rok 1921, a jelikož se citované zákonné předpisy právě na tento výnos vztahují, jest ohledně něho žalobní nárok odůvodněn bez ohledu na to, co bylo smluveno o placení kupní ceny. Že ten, kdo koupil dřevo na stojatě před 1. lednem 1920, jest skutečným uživatelem půdy ve smyslu Šu 10 zákona ze dne 22. prosince 1920, čís. 683 sb. z. a n., a povinen vlastníku lesa nahraditi příspěvek, zapravený do fondu pro opatření umělých hnojiv, jest v tomto předpisu výslovně řečeno, takže netřeba o tom dále uvažovati. Názor, že takový kupitel jest uživatelem jenom té půdy, na které stála vykácená část lesa, jest vyvrácen prováděcím nařízením ze dne 9. února 1921, čís. 70 sb. z. a n., jak již napadený rozsudek uvádí; jeho nesprávnost vyplývá však i z věci samé.

Pojmy každoročního faktického přírůstku lesa a lesní plochy, kterou dle hospodářského lesního plánu lze každoročně vyrubati, nejsou, jak dovolatel soudí, různé, nýbrž naopak po hospodářské stránce, která tu jediné rozhoduje, totožné. Jelikož nelze, by každoroční faktický přírůstek na jednotlivých stromech byl u každého stromu zvlášť odebrán, děje se těžení lesa tím, že se část dřevin, úměrná ročnímu přírůstku celého lesa, úplně vykácí. Vykácením částí lesa, na niž dle hospodářského lesního plánu v určitý rok došla řada, odnímá se celému lesu přírůstek jeho za dotyčný rok, a ten, komu vykácená část lesa připadla, vzal užitek celého lesa za celý rok, takže užíval onoho roku celého lesa.

Touto úvahou jest prokázána také nesprávnost dalšího názoru dovolatele, že se předpisu Šu 10 zákona ze dne 22. prosince 1920, čís. 683 sb. z. a n., nesmí užití při výkladu Šu 6 opatření ze dne 25. srpna 1920, čís. 494 sb. z. a n. Oba předpisy ustanovují souhlasně, že vlastník pozemku jest oprávněn, zaplacenou dávku přesunouti na skutečného uživatele půdy, a vysvětlují v závorkách pojem skutečného uživatele slovy »pachtýře atd.«. Kdo zakoupil těžbu z lesa na stojatě, jest stejně uživatelem lesa jako pachtýř, u obou jest předepsaná moučná dávka částí jeho výrobních nákladů a zvyšuje nabývací cenu vytěženého dříví. Patrným úmyslem zákonodárce bylo, by i moučná dávka, právě tak jako příspěvek do fondu umělých hnojiv, zatěžovala vlastníka jen tehdy, když sám bere užitek z půdy, není-li tomu ale tak, toho, komu připadne výtěžek těžby, a poněvadž při prodeji lesa na stojatě před 1. lednem 1920 nemohl vlastník si náhradu dávky vymíniti, odpovídá záměru zákona, by vlastník v takovém případě přesunul i moučnou dávku na kupitele dřeva dodatečně stejně, jako ji smí přesunouti na pachtýře.

Proto právem užil odvolací soud při výkladu sporného Šu 6 opatření ze dne 25. srpna 1920, čís. 494 sb. z. a n. dle Šu 7 obč. zák. obdoby předpisu Šu 10 zák. z 22. prosince 1920, čís. 683 sb., v němž kupitel dříví na stojatě jest výslovně za uživatele půdy prohlášen, a vyhověl žalobě v celém rozsahu.